

Vlaams
Parlement

ingediend op **1357** (2017-2018) – Nr. 2
8 november 2017 (2017-2018)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie inzake het grensoverschrijdend gedrag
in de sport
uitgebracht door Bert Moyaers

over grensoverschrijdend gedrag in de sport

Samenstelling van de Commissie inzake het grensoverschrijdend gedrag in de sport:

Voorzitter: Katrien Schryvers.

Vaste leden:

Koen Daniëls, Marius Meremans, Elke Sleurs, Miranda Van Eetvelde, Peter Wouters, Herman Wynants;

Joris Poschet, Tinne Rombouts, Katrien Schryvers, Orry Van de Wauwer;

Lionel Bajart, Francesco Vanderjeugd;

Bert Moyaers, Freya Van den Bossche;

Imade Annouri.

Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Krekels, Ludo Van Campenhout, Tine van der Vloet, Paul Van Miert;

Karin Brouwers, Sonja Claes, Cindy Franssen, Vera Jans;

Ann Brusseel, Willem-Frederik Schiltz;

Renaat Landuyt, Joris Vandenbroucke;

Bart Caron.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin.

Documenten in het dossier:

1357 (2017-2018) – Nr. 1: Verslag van de hoorzitting

INHOUD

I.	Child Focus	4
1.	Toelichting	4
2.	Bespreking	6
II.	Peter Adriaenssens	9
1.	Toelichting	9
2.	Bespreking	12
Bijlage: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be		

Op donderdag 5 oktober 2017 hield de commissie inzake het grensoverschrijdend gedrag in de sport de tweede van een reeks hoorzittingen over grensoverschrijdend gedrag in de sport.

Peter Adriaenssens illustreerde zijn toelichting met een powerpointpresentatie. Deze is terug te vinden op de [dossierpagina](http://dossierpagina.vlaamsparlement.be) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Child Focus

1. Toelichting

Yasmin Van Damme, analist-jurist bij Child Focus, legt uit dat Child Focus zich na een identiteitsoefening in 2012 – naast de verdwijning van kinderen – vooral op seksuele uitbuiting richt, en zeker op de online vormen van seksuele uitbuiting, zoals grooming, sextortion, sexting en kinderporno. Rond die thema's verricht het operationeel, preventief en beleidsmatig werk.

Offline seksueel misbruik behoort niet meer tot de missies van de organisatie. Daarvoor verwijst ze nu systematisch door naar partnerorganisaties zoals de 1712-lijn en de vertrouwenscentra kindermishandeling. Dat is voldoende. Child Focus is geen voorstander van een nieuw meldpunt. De veelheid aan meldpunten vormt nu al een probleem. Op de chat nupraatikerover.be kunnen jongeren bijvoorbeeld terecht met hun verhaal over seksueel misbruik. Dat project van Child Focus is overgenomen door het vertrouwenscentrum kindermishandeling (VK). Jongeren bellen met dit soort verhalen niet naar hulpverleners. De chat werkt wel. De leefwereld van jongeren speelt zich online af. De hulpverlening moet daarop inspelen.

Grooming is een belangrijk fenomeen binnen het thema van vandaag, namelijk seksueel misbruik in de sport. Grooming is het online benaderen van jongeren door volwassenen, met de bedoeling om online een vertrouwensband op te bouwen die seksueel misbruik in de offlinewereld moet vergemakkelijken.

Alle groomingdossiers bij Child Focus met een link naar de sportsector zijn volgens een gelijkaardig stramien verlopen. Ouders contacteren Child Focus omdat ze op de laptop van hun minderjarig kind een reeks e-mails of chatgesprekken met bijvoorbeeld de voetbaltrainer hebben gevonden. Die gesprekken waren vanaf het begin min of meer seksueel getint. Uiteindelijk blijkt dat de trainer er met meerdere leden van het voetbalteam dergelijke relaties op nahoudt. Dan wordt de politie gecontacteerd, er volgt een huiszoeking. Op de laptop van de trainer worden dan talloze vergelijkbare bestanden aangetroffen. Hij blijkt een pedofiel of pedoseksueel te zijn. In de gevallen die bekend zijn bij Child Focus, waren de ouders er op tijd bij. Vermoedelijk maken dergelijke onlinecontacten echter deel uit van een voorbereidingsproces, dat uiteindelijk, als de tijd rijp is en de weerstand van het kind voldoende afgebrokkeld, moet leiden tot misbruik in de offlinewereld.

Sinds 2014 is online grooming strafbaar, ook als het uiteindelijk niet tot misbruik heeft geleid.

Op een bepaald moment heeft Child Focus ook vrij veel meldingen gekregen over volwassenen die at random mailen naar zoveel mogelijk jongeren die aangesloten zijn bij een sportfederatie. Daarbij gaven ze zich uit als scout voor topsportclubs. Ze vroegen die jongeren om foto's van zichzelf in ondergoed door te sturen. Zo zou de zogenaamde topsportclub zich al een beeld kunnen vormen over de

lichaamsbouw en de geschiktheid van de jongere. Ook dat is grooming. De dader wil namelijk zoveel mogelijk seksueel getint beeldmateriaal krijgen.

Child Focus roept dus op om het online faciliteren van seksueel misbruik in de sport niet te vergeten in de verdere debatten van deze commissie.

'Stop it now' is een Vlaamse anonieme hulplijn waar mensen met seksuele gevoelens voor kinderen kunnen bellen om zich te laten adviseren met betrekking tot die problematische voorkeur. Misschien wordt van een organisatie als Child Focus niet verwacht dat ze een dergelijk initiatief steunt, maar het is de beste vorm van preventie. Niet elke persoon die zich seksueel aangetrokken voelt tot kinderen, gaat over tot seksueel misbruik. Die mensen hebben echter wel ondersteuning nodig. Het is belangrijk dat ze niet in contact komen met kinderen, bijvoorbeeld in sportclubs. Het komt erop aan hen te helpen om met hun voorkeur om te gaan, voordat ze die in de praktijk zouden brengen. Daarover moet men durven praten. Daarom is het belangrijk om dat meldpunt zoveel mogelijk bekend te maken, ook in de sportclubs.

Nel Broothaerts, directeur Preventie en Ontwikkeling, benadrukt dat Child Focus ook een preventieve rol speelt. Daarbij hanteert het een brede visie op preventie. Het zet vooral in op het versterken van de kinderen en jongeren zelf. Zij moeten leren hun eigen grenzen te bewaken, nee te zeggen en verdachte situaties te herkennen. Child Focus helpt de kinderen ook zoeken naar vertrouwenspersonen in hun eigen omgeving en leert hen de professionele hulplijnen kennen.

Bij preventiewerk vertrekt Child Focus van een positief wereldbeeld. Kinderen en jongeren moeten zich kunnen ontplooiën in een wereld waarin ze zich veilig voelen. Dat betekent dat ze vertrouwen moeten kunnen hebben in anderen, zeker in de volwassenen om hen heen. Child Focus wil geen boodschappen geven waardoor kinderen bang worden van onbekende volwassenen of van de trainers in de sportclub. Kinderen moeten wel aanvoelen wanneer dingen niet lopen zoals het hoort. Ze moeten weten hoe ze dan moeten reageren.

Child Focus probeert ook de volwassenen die de kinderen omringen, te ondersteunen. Dat zijn vooral ouders, maar ook de volwassenen in georganiseerde verbanden zoals scholen, jeugdwerk en sportclubs. Het is belangrijk dat er in die gestructureerde verbanden een vorm van beleid ontwikkeld wordt om preventief aan de slag te gaan met kinderen, ouders en coaches. Men moet ook vooraf nadenken hoe men zal reageren als iets fout loopt. De integriteit van kinderen moet zoveel mogelijk worden gevrijwaard.

In dat kader heeft Child Focus enkele jaren geleden, samen met Sensoa, het raamwerk Seksualiteit en Integriteit uitgewerkt. Scholen, voorzieningen, sportclubs en organisaties kunnen het proces daarvan doorlopen, wat dan resulteert in een beleidsdocument met betrekking tot preventie en een mogelijke reactie. Oorspronkelijk ging het om een algemeen kader. Voor een aantal sectoren is het echter verder ontwikkeld.

Het Internationaal Centrum Ethiek in de Sport vzw (ICES) heeft dat document vertaald naar de dagelijkse praktijk in sportverenigingen. Het vlaggensysteem van Sensoa is een manier om te beoordelen of seksueel getinte situaties al dan niet problematisch zijn. Dan gaat het om situaties tussen kinderen en jongeren onderling en tussen volwassenen en kinderen. Heel wat sportclubs gaan met die tools aan de slag. Zo kan men op de lange termijn het meeste effect creëren.

De onlinefenomenen van seksuele uitbuiting nemen steeds meer plaats en ruimte in. Ook daar vertrekt het preventiewerk van Child Focus vanuit een positieve invalshoek. Het internet en de sociale media zijn vooral een verrijking in het

leven van de jongere, die echter zoveel mogelijk met de risico's moet leren omgaan. Child Focus besteedt vooral aandacht aan de privacy en aan de onlinecommunicatie met zelfprofilering. Vooral sexting, het doorsturen van seksueel getinte foto's, kan een probleem worden. Dat komt aan bod in de operationele en preventieve werking van Child Focus. Volgende week lanceert de organisatie, samen met Sensoa, Jong & Van Zin en Mediawijs, het platform sexting.be, dat informatie zal bieden rond dat thema.

Sinds kort is er vanuit de voetbalwereld belangstelling voor het onlinepreventiewerk van Child Focus. Zowel RSC Anderlecht als Club Brugge hebben de organisatie gecontacteerd. RSC Anderlecht wil met de spelers op de jeugdacademie een traject afleggen rond veilig internetten. Die jongeren hebben zelf preventiefilmpjes gemaakt, vooral rond de risico's van zelfprofilering. Club Brugge wil werken rond integriteit op zich. De club wil jongeren, ouders en coaches informeren over dat thema.

Daarvoor zal Child Focus wellicht samenwerken met Jong & Van Zin, dat ervaring heeft met vorming rond integriteit, en met ICES gezien zijn ervaring met vorming in de sportsector. Bij dat preventiewerk zullen alle belangrijke doelgroepen binnen de sport betrokken worden en zullen veel relevante thema's tegelijk aan bod kunnen komen. Daardoor zullen die thema's na het traject gemakkelijker bespreekbaar zijn. Dat zal problemen voorkomen. Het zal er vooral voor zorgen dat ontsporingen gemakkelijker opgepikt en ingedamd kunnen worden.

Dergelijke initiatieven tonen de weg die men eigenlijk zou moeten volgen. Het is de bedoeling dat jongeren gemakkelijker grenzen kunnen aangeven, beter risico's kunnen inschatten en er op een gezondere manier mee kunnen omgaan. Door die initiatieven leren ze ook dat de volwassenen in hun omgeving er alles aan zullen doen om hen te vrijwaren van misbruik en uitbuiting.

2. Bespreking

Peter Wouters begrijpt dat de telefoon van Child Focus 24 uur op 24 bemand is. Is dat ook het geval voor de chat?

In hoeveel percent van de gevallen is grooming gelinkt aan sport? In welke mate wordt er na de grooming ook een volgende stap gezet?

Hoeveel kost de interventie van Child Focus? Ploegen als Anderlecht en Club beschikken over veel geld. Kunnen die initiatieven veralgemeend worden naar de hele voetbalwereld?

Lionel Bajart stelt vast dat Child Focus geen voorstander is van een nieuw meldpunt. Hoe loopt de informatiedoorstroming tussen de verschillende organisaties momenteel? Versterken de organisaties elkaar?

Sportorganisaties zouden beleid moeten ontwikkelen vóór er problemen opduiken. Op dit ogenblik beschikt men al over het raamwerk en over het vlaggensysteem, een educatief instrument. Waar zit dan het probleem?

Binnen de sportclubs en -federaties kunnen verschillende personen vertrouwenspersoon zijn bij problemen. Welke basiskwalificatie heeft men nodig om een degelijke hulpverlening te kunnen bieden?

Imade Annouri heeft begrepen dat er genoeg meldpunten zijn. Hij sluit zich aan bij de vraag of die meldpunten voldoende informatie uitwisselen. De commissie voor Jeugd is momenteel bezig met een denkoefening rond de websites die

jongeren informeren rond delicate thema's. Is een dergelijke oefening ook nodig voor de meldpunten rond seksueel misbruik?

Met grooming proberen sommigen de weerstand van jongeren te verminderen. Willen ze de jongeren chanteren of hun vertrouwen winnen? Of kan grooming beide vormen aannemen? Het commissielid vreest dat zelfs ouders zich kunnen laten misleiden door mensen die zich voordoen als scouts van topclubs. Hoe kan men dat aanpakken?

Nel Broothaerts pleit voor een positief wereldbeeld. Jongeren moeten de volwassenen in hun leven kunnen vertrouwen, maar ze moeten wel voelsprieten hebben voor dingen die fout lopen. Dat is een delicaat evenwicht. Is de eerste aanleiding voor seksueel grensoverschrijdend gedrag met kinderen momenteel vooral online of offline? Is dat al onderzocht? Kan men daar zinvol onderzoek naar voeren?

Het initiatief van Anderlecht en Club is toe te juichen. Moet dit afhankelijk zijn van de goodwill van de club? Moet de overheid dergelijke initiatieven niet helpen toepassen bij alle topsportclubs? In de topsport is het risico namelijk groter dan in andere vormen van sportbeoefening.

Joris Poschet sluit zich aan bij de laatste vraag van Imade Annouri.

Op Ketnet wordt binnenkort het programma dokter Bea uitgezonden, dat ook zal ingaan op het afbakenen van grenzen. Op welke manier is Child Focus hierbij betrokken?

Bert Moyaers onthoudt dat de sprekers niet pleiten voor een nieuw meldpunt. De veelheid aan organisaties werkt blijkbaar verwarrend. Hoe kan Sport Vlaanderen die informatie stroomlijnen?

Het commissielid sluit zich aan bij de vraag om het initiatief van Club Brugge en Anderlecht te veralgemenen naar de andere clubs, ook binnen de recreatieve sport.

Jongeren moeten vertrouwen kunnen hebben in de volwassenen die hen begeleiden. Soms vertrouwen ze echter een volwassene die eigenlijk niet te vertrouwen is. Sommige sportfederaties vragen aan nieuwe vrijwilligers en trainers om een attest van goed gedrag en zeden voor te leggen, bij de start van het vrijwilligerswerk en ook daarna. Wat denken de sprekers daarover?

Katrien Schryvers wil meer concrete cijfers over het aantal meldingen van ouders die gesprekken hebben gevonden op de computer van hun zoon of dochter.

De sprekers pleiten voor een betere bekendmaking van de hulplijn 'Stop it now'. In de commissie voor Welzijn verklaarde minister Jo Vandeuren dat mensen die termen googelen in verband met kinderporno, automatisch een verwijzing krijgen naar 'Stop it now'. Is dergelijk initiatief ook mogelijk voor de slachtoffers?

Nel Broothaerts antwoordt dat Child Focus zijn dienstverlening zo goedkoop mogelijk wil houden. Per vormingsmoment moet men rekenen op 150 tot 200 euro, wat niet alleen voor grote clubs haalbaar is. Voor kleinere clubs kan een vorm van financiële ondersteuning een goede zaak zijn. Child Focus heeft echter onvoldoende middelen om dit initiatief op grote schaal te veralgemenen. Men zou wel kunnen uitgaan van het principe: train de trainer. Ook de federaties kunnen op dat vlak namelijk een rol spelen. Zo kan men een hefboomeffect creëren. Voor de bekendmaking van het raamwerk van Sensoa heeft men dat gedaan.

In het preventiewerk gelden alle adviezen ook voor de ouders. Ouders met ambitie voor hun kinderen zijn vaak weinig kritisch. Daarom is het heel belangrijk om de ouders te betrekken, zeker bij meldingen van grooming. Als men wil dat kinderen positieve boodschappen krijgen, dan moet men tegelijk vermijden de ouders te bang te maken.

Het is belangrijk dat kinderen de volwassenen rondom hen kunnen vertrouwen. Maar bepaalde volwassenen zijn nu eenmaal minder te vertrouwen. Als het vertrouwen geschonden wordt door iemand met een vertrouwensfunctie, wordt het extra moeilijk. Daarom moeten kinderen leren om voelsprietten te hebben voor dingen die niet kloppen, ook bij mensen die ze vertrouwen. Dan moeten ze op zoek gaan naar een andere vertrouwenspersoon of naar een professionele hulplijn.

Men moet kinderen ook leren om te spreken over dingen die ze een beetje raar vinden. Child Focus leert hen bijvoorbeeld aan dat een betrouwbaar iemand nooit zal zeggen dat ze iets nooit tegen iemand anders mogen zeggen. Als dat toch gebeurt, moeten ze het kunnen melden aan een andere volwassene. Die kan dit helpen kaderen: het kan ook onschuldig zijn en bijvoorbeeld een verrassingsfeest betreffen.

Waarom raken bepaalde tools niet geïmplementeerd? Kleinere clubs weten misschien niet altijd wat er zoal bestaat. Preventie heeft echter ook te maken met goodwill. Een gebrek daaraan wijst zelfs niet noodzakelijk op slechte wil. Soms heeft het te maken met prioriteiten. Men moet er dus voor zorgen dat dit thema ook in kleinere clubs aan bod kan komen.

Child Focus staat heel positief tegenover het programma dokter Bea. De doelgroep van negen- tot twaalfjarigen is heel goed gekozen. In die leeftijd rijzen er heel wat vragen. Child Focus was niet betrokken bij de ontwikkeling van het concept, maar andere organisaties zoals Sensoa wel. Wel is Child Focus van plan om contact op te nemen met Ketnet. Dat heeft de gewoonte om zijn programma's online te omlijsten. Misschien kan Child Focus op dat forum nog een meerwaarde betekenen voor het programma en voor de doelgroep. In het huidige kader rond relationele en seksuele vorming, ook in het onderwijs, is het onlinekader nog onderbelicht.

Yasmin Van Damme verduidelijkt dat grooming veeleer te maken heeft met vertrouwen dan met bedreigingen of geweld. Men wil online een solide vriendschapsband opbouwen met de jongere om die daarna in het echte leven te ontmoeten en misbruiken. Meestal gaat het om onbekende volwassenen, die willekeurig jongeren contacteren. Het kan echter ook om een bekende gaan, bijvoorbeeld een leraar. Soms is de bedoeling om beeldmateriaal te verkrijgen.

Bij Child Focus zijn er in 2016 177 meldingen geweest van offline seksueel misbruik, zonder een band met internet, en 240 meldingen over online seksueel misbruik. In 40 gevallen ging het over grooming. De spreker heeft weet van 5 gevallen die een link hadden met de sport.

Child Focus is voorstander van een enkel meldpunt. De hulpverlening voor een seksueel misbruikt kind moet immers dezelfde zijn, ongeacht de context waarin de feiten zich hebben voorgedaan. Het VK verwijst door als het oordeelt dat een andere organisatie beter geplaatst is om die zaak te behandelen. Ook Child Focus gaat zo te werk. Child Focus heeft duidelijke samenwerkingsafspraken met het VK. De organisatie heeft ook de mensen opgeleid die de chat nupraatikerover.be bevolken. Child Focus laat een dossier niet los vooraleer het volledige zekerheid heeft over de goede opvolging. Dat geldt zeker voor de chat en voor de 1712-lijn.

Over de informatiedoorstroming bij de andere organisaties moet de spreker het antwoord schuldig blijven. Ze erkent dat het een goed idee is om jongeren die bepaalde termen opzoeken op internet, de link naar een hulplijn te tonen. Misschien gebeurt dit nu al.

Peter Wouters wil weten wanneer het gerecht wordt ingeschakeld. Het gaat immers om strafbare feiten.

Yasmin Van Damme antwoordt dat de 1712-lijn de afweging maakt tussen de mogelijkheid van familiaal herstel en het betrekken van de politie. De politie wordt dus niet systematisch ingelicht. Ook Child Focus werkte vroeger op die manier. Als een grootvader zijn kleinkind misbruikte, contacteerde men niet automatisch de politie. Daarvoor werden procedures uitgewerkt.

II. Peter Adriaenssens

1. Toelichting

Jeugd- en kinderpsychiater *Peter Adriaenssens* is al voor de derde keer betrokken bij een dergelijke parlementaire commissie. In 2010 ging het over seksueel misbruik in de Kerk en in 2013 over misbruik van volwassenen in therapeutische relaties. Nu gaat het over grensoverschrijdend gedrag in de sport.

De spreker benadrukt dat er uit de sportwereld niet zoveel meldingen gekomen zijn. In de sport is de kwetsbare groep van 18 tot 25 jaar wel sterk vertegenwoordigd. Een groeiende groep jongeren blijft langer hangen in een afhankelijke situatie ten opzichte van ouders en studiesituatie. Het gaat dan ook niet op om enkel te focussen op misbruik van minderjarigen.

In het algemeen pleit Peter Adriaenssens voor een overheid die meer een beroep doet op de persoonlijke verantwoordelijkheid van ouders in de preventie van geweld en misbruik. Dat kan dan van buitenaf worden ondersteund. De volledige verantwoordelijkheid bij de overheid leggen leidt tot een vals gevoel van veiligheid, waarbij men er onterecht van uitgaat dat de overheid voor alles kan instaan.

In een misbruik spelen altijd drie elementen een rol: de persoon zelf, de situatie en het systeem.

Aan de persoon zelf kan men vanuit organisatorische hoek niet zoveel doen. Het gaat om mensen die zich, vanuit hun eigen probleemsituatie, richten op jongeren. Potentiële plegers zoeken gericht bepaalde organisaties op, en proberen daar een vertrouwenspositie te bereiken. Soms is zelfs de vertrouwenspersoon zelf een dader, en dan is de hele organisatie mee slachtoffer.

Ze bouwen dit gradueel op. Jongeren die mee willen naar een Europese training, moeten bijvoorbeeld bepaalde tegenprestaties leveren. Het fysieke contact tussen trainer en atleet wordt verhoogd. Dat wordt vaak geïnterpreteerd als de persoonlijke stijl van een bepaalde trainer. Dan wordt het moeilijker te detecteren als zo iemand echt over de schreef gaat. Potentiële daders doen ook aan grooming en bespelen de mening van anderen.

Dergelijke mensen zullen er wel altijd zijn. Daarom hoort iedere ouder en iedere partner die met jeugd werkt, alert te zijn. De preventie begint thuis, bij de ouders. Als de overheid ervoor zou moeten instaan dat alle situaties volkomen veilig zijn, dreigen de ouders minder alert worden.

Naast mensen die gericht op zoek gaan naar misbruik, zijn er ook mensen die zich onverwacht grensoverschrijdend gedragen. In de literatuur noemt men dat slippergedrag. Zwemleraars die kinderen aanraken om een bepaalde slag aan te leren, komen plots in de verleiding om te ver te gaan in dit contact, terwijl ze zich in andere contexten nooit grensoverschrijdend zouden gedragen. Dit soort mensen zal doorgaans het makkelijkst fouten erkennen en meewerken aan hulpverlening.

Het tweede element, de situatie, biedt de meeste aangrijpingspunten. Men kan namelijk duidelijke gedragsregels opstellen. In elke relevante ruimte zou een affiche moeten hangen die aangeeft dat de club geen grensoverschrijdend gedrag duldt, en het nummer van de hulplijn meldt. Door deze voortdurende prikkels kan men mensen helpen om op de rechte lijn te blijven.

In de Verenigde Staten mag een volwassene niet meer alleen zijn met jongeren. Zo ontstaat er een supervisiesysteem. Bovendien biedt het ook beschutting tegen onterechte aantijgingen, die een risico vormen dat mensen afschrikt om een engagement als trainer aan te gaan.

Het derde en hier wellicht belangrijkste element is het systeem. Volgens sociaal-psycholoog Philip Zimbardo kunnen bepaalde elementen in de opbouw van een organisatie grensoverschrijdend gedrag in de hand werken. Ten eerste vermindert de alertheid als machogedrag deel uitmaakt van de beeldvorming van de ploeg. Als men bijvoorbeeld vaak seksuele grappen vertelt, ten koste van een bepaalde groep, wordt het moeilijker om nog grenzen af te bakenen. Voorts is het een probleem als er te weinig gevolgen verbonden worden aan grensoverschrijdend gedrag. Soms zorgt men er wel voor dat die persoon de organisatie verlaat, maar maakt men zich geen zorgen over de gevolgen van een eventuele overstap naar een volgende organisatie. Ten derde worden de consequenties soms genegeerd. De persoon in kwestie toont zich soms heel verontwaardigd over de aantijgingen. Een vierde en laatste element bestaat erin dat de slachtoffers er soms van beschuldigd worden dat ze het zelf hebben uitgelokt.

Binnen organisaties waar misbruik vaak voorkomt, bijvoorbeeld de Kerk en de therapeutische sector, moeten mensen vaak aan bepaalde voorwaarden voldoen om lid te worden. Het lidmaatschap is dus een eer. Wie meer motivatie vertoont, krijgt vertrouwen en kan meer verantwoordelijkheid opnemen.

Vele organisaties worden geleid door mensen met een grote loyauteit. Die hebben het er heel moeilijk mee dat de reputatie van hun organisatie in het gedrang komt. Ze vinden niet dat het hun tot eer strekt als ze aankondigen dat ze onmiddellijk zullen optreden bij verkeerd gedrag.

Hoe hoger in de hiërarchie, hoe mannelijker de organisatie wordt. De basis van iedere preventieactie is nochtans een goede genderverdeling. Eventueel moet de overheid een quotum opleggen, ook al is dat geen sympathieke maatregel.

Bovendien bouwen nogal wat organisaties een eigen wereld op, met eigen gedragscodes, eigen sancties, eigen artsen en psychologen en binnenkort misschien eigen meldpunten. Men kan zich echter afvragen waarom er andere gedragsregels moeten zijn in een sportclub dan in een organisatie die met patiënten werkt. Men zou kunnen onderzoeken welke algemene gedragsregels men kan opleggen aan iedereen die met jongeren werkt. Naast die algemeen geldende regels zijn dan nog gerichte aanvullingen per organisatie denkbaar.

De betreffende organisaties claimen dat hun leden beter worden van hun deelname. Men wordt beter door sport, door therapie en door religie. Dat betekent dat een deelnemer zich moet overleveren aan een ander die bepaalt

wat goed voor hem is. Zoiets biedt bepaalde mensen de ruimte om hun persoonlijke doel te verpakken in de doelstelling van de organisatie.

Ten slotte vergen organisaties vaak veel tijd van hun leden. De betrokken jongeren hebben niet veel contact met andere groepen jongeren, zodat de groep waarbij ze terecht kunnen minder breed is.

Een organisatie kan niet uitsluiten dat ze ooit met seksueel misbruik te maken krijgt. Ze staat echter niet weerloos. Uit onderzoek blijkt dat vandaag minder seksueel misbruik voorkomt dan dertig jaar geleden. Een jonge generatie leert dat dit niet aanvaardbaar is.

Het is vooral belangrijk om te streven naar een open organisatie. Het genderelement speelt daarbij een belangrijke rol. Gebruikers moeten op alle beleidsniveaus vertegenwoordigd zijn. Er moet ook een input zijn van externen, die niet verblind zijn door hun trouw aan een bepaalde sector. Bovendien moet er voldoende rotatie zijn. Men moet kiezen voor collectieve gedragscodes, en niet voor een gedragscode per doelgroep.

Zijn er bijkomende meldpunten nodig? Op die vraag kan Peter Adriaenssens niet eenduidig antwoorden. Ieder nieuw meldpunt heeft zo zijn succes. Maar niet iedereen is voldoende vaardig om zijn weg te vinden in een veelheid van meldpunten. Er zijn twee mogelijkheden. Het Britse systeem gaat uit van een dynamisch 1712-beleid en voert geregeld publiciteit over dat nummer, telkens vanuit een andere probleemgroep. Het Amerikaanse systeem aanvaardt verschillende meldpunten, die in de praktijk allemaal bij 1712 terechtkomen. Het personeel moet dan wel voldoende opgeleid en ervaren zijn. In de Verenigde Staten worden vijftigplussers uit de psychosociale sector ingezet voor de meldlijnen voor burnoutpreventie. Zij hebben namelijk een lange ervaring en zijn niet meer zo driftig om zichzelf en hun organisatie groot te willen maken.

Voor de centrale multidisciplinaire ethische commissie verwijst de spreker naar het rapport uit 2013 over misbruik in de therapiesector. Hij is voor geen enkele discipline voorstander van een beoordeling door de eigen beroepsgroep of sector. Binnen een overkoepelende ethische inspectie kan ook de Vlaamse Zorginspectie een constructieve rol spelen. In de Verenigde Staten onderzoeken onafhankelijke, multidisciplinair samengestelde ethische commissies de complexe casussen. De sterkere perceptie van onafhankelijkheid leidt tot meer meldingen.

Ten slotte moeten jongeren betrokken worden bij de visitatie.

Peter Adriaenssens is voorstander van een telefonische hulplijn voor mensen met pedofiele gevoelens. Een dergelijke lijn moet echter een duidelijk juridisch statuut hebben. Justitie en Welzijn zouden samen een mogelijke aanpak moeten onderzoeken voor mensen die een dergelijk signaal geven. Die aanpak moet wel steunen op een bekrachtiging door de samenleving. In de praktijk krijgen mensen die hun problemen toegeven, de strengste straffen, terwijl degenen die halsstarrig blijven ontkennen, ontsnappen omdat de slachtoffers er niet in slagen om de nodige bewijzen te leveren. Men zou dus onderzoek moeten doen naar de mogelijkheden van een herstelgerichte justitie. Er is dus een cultuuromslag nodig.

Ten slotte vindt de spreker het paradoxaal dat slachtoffers van seksueel misbruik niet automatisch een jeugdadvoocaat toegewezen krijgen, terwijl jongeren die een delict hebben gepleegd, er wel een krijgen. Onder meer daarom wachten jongeren vaak om stappen te zetten tot ze weten dat ze met drie of vier zijn. Dat is ook het geval in de sportwereld. Deze jongeren zijn bang om zich te identificeren, omdat ze niet graag gezien willen worden als de verraders van de

club. In dergelijke omstandigheden beslissen ouders vaak om hun kind weg te halen uit de club. Dergelijke jongeren vragen aan de persoon die ze in vertrouwen nemen, of deze niet in hun plaats kan optreden. Daarom zou een organisatie als Child Focus of het VK naar het parket moeten kunnen stappen namens de jongere. In een dergelijk geval kan het parket soms andere getuigen vinden, zodat de oorspronkelijke getuigen dat niet zelf hoeven te doen. Justitie zou dus de aanzet kunnen geven om verder na te denken over dit soort van ontwikkelingen.

2. Bespreking

Peter Wouters vraagt hoe men slachtoffers kan aanmoedigen om samen op te treden. In de vorige hoorzitting werd namelijk gezegd dat slachtoffers soms weet hebben van elkaar, maar toch niet met elkaar praten over hun ervaringen.

Peter Adriaenssens antwoordt dat de huidige generatie de eerste moet durven zijn die naar oplossingen zoekt voor dit probleem. Dat betekent dat men moet werken aan een cultuur waarbij mensen hier geen schrik meer van hebben. Het aanpakken van de diverse thema's draagt bij aan het vertrouwen.

Dit is een democratische samenleving. Slachtoffers zouden onder een schuilnaam moeten kunnen optreden als ze het niet zien zitten om hun naam bekend te maken.

De overheid kan met de slachtoffers meezoeken naar getuigen. De meeste jongeren die op gesprek komen, passen hun houding na verloop van tijd aan. Deze opdracht moet mettertijd toegevoegd worden aan de 1712-lijn. Men mag echter niet verwachten dat een slachtoffer zomaar vertrouwen heeft in een onbekende stem. Men moet de oproep herhalen, de voorbeelden vermelden en ouders aanmoedigen om de samenleving te helpen verbeteren.

Joris Poschet vraagt welke rol jongeren zouden kunnen spelen bij de visitatie.

Imade Annouri stelt vast dat het belangrijk is om lotgenoten te vinden. Engelse volwassenen die als jeugdvoetballers waren misbruikt, zouden daarover niet getuigd hebben als ze geen lotgenoten ontmoet hadden.

Ouders zouden dus moeten helpen om hun kinderen weerbaar te maken. Heel wat ouders hebben als kind echter nooit de vorming gekregen waarvoor men nu pleit. Hoe kan men de ouders helpen om dat gesprek met hun kinderen te voeren?

Wat de continue prikkels betreft, is een vergelijking mogelijk met brandveiligheid. Iedereen weet wat hij moet doen bij brand. Dat zou ook het geval moeten zijn voor het vrijwaren van de seksuele integriteit. Betekent dat dat er overal affiches moeten uithangen en dat er overal aanspreekpunten moeten zijn?

Volgens Tine Vertommen zijn heel wat overtredders in sportclubs first offenders. Veel potentiële daders gaan echter ook gericht op zoek naar een structuur waar kinderen en jongeren aanwezig zijn.

Dat is iets heel anders dan slippergedrag. Gaat het daarbij om mensen die nooit de intentie hebben om seksueel grensoverschrijdend gedrag te plegen, maar het in een bepaalde situatie toch doen? *Peter Adriaenssens* bevestigt dat.

Imade Annouri merkt op dat het machismo en de patriarchale structuren op bestuursniveau ook in eerdere hoorzittingen als een probleem bestempeld werden. *Peter Adriaenssens* pleit onomwonden voor quota. Op basis van

onderzoek kan men pleiten voor een gemengde organisatie, waar niet alleen mannen en vrouwen betrokken zijn, maar ook jongeren.

In de Verenigde Staten mag een volwassene blijkbaar niet meer alleen training geven aan jongeren. Geldt dat ook voor de groep van 18 tot 25 jaar? Ook de tweede trainer kan echter slechte intenties hebben.

Wat moet de rol zijn van de centrale multidisciplinaire ethische commissie? Moet die alleen sportverenigingen doorlichten of kan ze ook optreden als meldpunt?

Lionel Bajart hoort dat deze generatie voor een cultuurswitch zou moeten zorgen. Dat pleidooi gaat verder dan alleen seksuele integriteit. Men moet ook de ouders betrekken. Men mag zich niet laten intimideren. Kinderen moeten ook leren om voor zichzelf op te komen. Dat is een opdracht voor het onderwijs, maar vooral voor de ouders.

Het commissielid beseft het belang van open organisaties. Hoe ziet de spreker dat in jeugdverenigingen, waar ook de leiders jongeren zijn?

Peter Adriaenssens ziet de persoon als een van de drie determinanten die het probleem duidelijk afbakenen. Hoe staat hij tegenover het pleidooi om voor vrijwilligers een bewijs van goed gedrag en zeden verplicht te maken?

Bert Moyaers begrijpt dat het belangrijk is om de meldpunten voldoende bekend te maken. In de vorige hoorzitting bleek echter dat de media heel weigerachtig staan tegenover het vermelden van meldpunten. Ze zijn daartoe alleen bereid voor de hulplijn rond zelfdoding.

Mondigheid kan helpen om grenzen te stellen. Hoe kan men dat het best aanpakken? Vele ouders die hun kinderen die eigenschap moeten bijbrengen, hebben dat zelf nooit geleerd.

Miranda Van Eetvelde begrijpt dat er een cultuuromslag nodig is. Hoe kan men die realiseren? Hoe kan men de drempel om over misbruik te spreken verlagen, zowel bij ouders als bij kinderen en jongeren? Griet Op de Beeck komt bijvoorbeeld pas op volwassen leeftijd tot het besef dat ze in haar kindertijd misbruikt werd door haar vader. Hoe kan men jonge slachtoffertjes de reflex bijbrengen om daarover te spreken?

Katrien Schryvers merkt op dat het Vlaams Parlement in de vorige regeerperiode een resolutie heeft aangenomen naar aanleiding van het rapport van Peter Adriaenssens (*Parl.St.* VI.Parl. 2013-14 nr. 2475/3). Deze resolutie vroeg onder meer dat de media, bij programma's waarin geweld of misbruik voorkomt, stelselmatig de 1712-lijn zouden vermelden. Tot op heden is dat echter niet gelukt. De media vormen een zelfregulerend systeem. Is het zinvol om daar voorts werk van te maken?

Welke taken kan men toewijzen aan een centrale multidisciplinaire ethische commissie?

Peter Adriaenssens zal eerst ingaan op het thema van de weerbaarheid. De huidige jongeren zijn behoorlijk zelfzeker en taalvaardig. In abnormale omstandigheden zijn die vaardigheden echter weinig protectief. Men zegt dat men de kinderen weerbaar moet maken tegen misbruik in de sport. Dat is bedrog. De volwassenen moeten de kinderen duidelijk maken dat zij er garant voor staan dat dit niet zal gebeuren. De slachtoffers mogen niet de boodschap krijgen dat het hun niet overkomen was als ze maar de juiste training hadden gevolgd.

Daders zoeken de gaten in het systeem op. In die zin zijn alle betrokkenen echt slachtoffer van hun gedrag.

Voor een kind is het vooral belangrijk om zich te kunnen wenden tot een veilig persoon. Daarom is het zo belangrijk dat kinderen veilige ouders hebben. In werkelijkheid is 70 percent van de kinderen goed omringd. 10 tot 15 percent van de kinderen heeft inherent aan zichzelf grote problemen, bijvoorbeeld door het eigen temperament. Nog eens 10 tot 15 percent heeft problemen omdat er ook thuis ernstige dingen mislopen. Men moet zich dus vooral organiseren voor de meest kwetsbare kinderen.

Leerkrachten moeten meer doen dan alleen les geven. De ouders moeten beseffen dat er ook over onprettige dingen gepraat moet kunnen worden.

In Vlaanderen liggen de zelfmoordcijfers hoger dan in Nederland. Dat wordt in verband gebracht met het feit dat allerlei problemen in Vlaanderen minder bespreekbaar zijn. Als de ouders over hun problemen durven praten, kunnen kinderen daaruit opmaken dat ook zij kunnen spreken als ze het moeilijk hebben. Het is belangrijk om kwetsbaarheid te durven delen. Op dat vlak blijken informatieve televisieprogramma's een duidelijk effect te hebben. Er is namelijk al veel vooruitgang geboekt sinds twintig jaar geleden.

Imade Annouri maakt terecht de vergelijking met de bekendheid van de brandweer. We vinden het logisch dat er brandoefeningen gebeuren. Zo zou iedere sportgroep ook moeten oefenen rond de situatie van grensoverschrijdend gedrag. Het is niet goed als men alles nog moet uitzoeken op het ogenblik dat er zich een concreet crisisgeval voordoet. De inspectie zou dus systematisch moeten vragen wat de organisatie zou doen als een trainer grensoverschrijdend gedrag vertoont. Zo zullen de raden van bestuur tot het besef komen dat dergelijke feiten zich kunnen voordoen. Potentiële daders zullen beseffen dat ze niet hoeven te rekenen op gaten in het systeem. Het is ook belangrijk om de ethische discussies te voeren. Voor leerkrachten zou grensoverschrijdend seksueel gedrag aan bod kunnen komen tijdens een pedagogische studiedag.

De 1712-lijn heeft niet zoveel succes. De bekendmaking is beperkt omdat de lijn niet doorlopend bemand is. Men moet het moment kunnen aangrijpen dat mensen de moed hebben om te bellen. Het is belangrijk om te praten over de onprettige realiteit van grensoverschrijdend gedrag. Net dit kan preventief werken. Ook de overheid moet op dat vlak een rol spelen.

Een ethische commissie moet vooral gericht zijn op een onafhankelijk onderzoek van de meldingen. Dat zou moeten gebeuren in samenwerking met Justitie. Aan een onterechte aangifte zouden consequenties verbonden moeten zijn. De vertrouwenscentra kindermishandeling hebben automatisch overleg met Justitie als het gaat om extrafamiliale plegers. Bij intrafamiliaal misbruik is er alleen overleg met Justitie als men de familiale toestand niet kan beveiligen. Het juridische statuut van de ethische commissie moet rekening houden met die complexiteit.

De visitatie door jongeren impliceert dat die jongeren op basis van verkiezingen vertegenwoordigd zijn in de organisatie en dat ze mee nadenken over alle thema's die de organisatie aanbelangen, en niet alleen over de dingen die verkeerd gaan. Dat staat symbool voor open beleid. Het kan zorgen voor een grotere input. Voor sommige organisaties kan men ook denken aan een vertegenwoordiging van de ouders.

De vereiste van een bewijs van goed gedrag en zeden is essentieel. Het is een eenvoudig instrument, dat bovendien voorhanden is. Daarmee zijn echter nog

niet alle problemen opgelost. Soms zijn er ernstige aanwijzingen van grensoverschrijdend gedrag, maar kan men niets bewijzen. Als de verdenkingen niet uitgesproken worden, kan zo iemand doorschuiven, van de sport naar het onderwijs bijvoorbeeld.

De realiteit evolueert continu, maar de juridische wereld loopt achterop. Het is belangrijk om juristen te betrekken bij de casussen, zodat ze mee kunnen zoeken naar een goede aanpak. In ons land worden al vele initiatieven genomen. Het is belangrijk dat dit gebeurt in een goed overleg met Justitie.

Voorts komt het erop aan te luisteren naar de problemen in de diverse jeugdsectoren. Misschien barst ook daar nog eens een bom. Met klachten over jeugdbewegingen kan men terecht bij een vertrouwenscentrum kindermishandeling en bij Child Focus. Dan gaat het om jongeren met grensoverschrijdend gedrag, vaak niet alleen op seksueel vlak.

Ook in residentiële instellingen zijn er jongeren die grensoverschrijdend seksueel gedrag plegen. Daar is trouwens onvoldoende personeel om toezicht te houden over het type jongeren dat daar momenteel opgenomen wordt.

Het is belangrijk dat mensen in de media getuigen. Vaak hebben de betrokkenen alle mogelijkheden uitgeput om hun verhaal op een discrete manier te brengen.

Een onafhankelijke ethische commissie zou ook garanties kunnen bieden voor mensen die zich niet kunnen vinden in de manier waarop hun situatie aangepakt wordt.

Joris Poschet verwijst naar het werkbezoek van de commissie voor Brussel aan het Centrum Preventie Radicalisering in Quebec. Na signalen van de omgeving rond radicalisering, kan dat centrum aftoetsen of er werkelijk gevaar is op een gewelddadige radicalisering. Daarna zet men de stap naar Justitie. Het is dus een laagdrempelige toegangspoort. Denkt *Peter Adriaenssens* aan iets vergelijkbaars in verband met seksueel grensoverschrijdend gedrag? Gaat het om een instantie die nadien ook naar de sportfederaties of naar het gerecht kan stappen?

Peter Adriaenssens antwoordt dat de ethische commissie tot conclusies moet komen en een beleid moet voeren. Als het duidelijk gaat over seksueel grensoverschrijdend gedrag, kan de commissie aanmelding doen bij Justitie. Soms blijven jongeren dan vasthouden aan het respect voor het beroepsgeheim. In dat geval kunnen de hulpverleners wel verwijzen naar de wet die bepaalt dat ze moeten voorkomen dat er andere slachtoffers vallen.

Lionel Bajart denkt dat er al veel instrumenten bestaan waarvan men geen gebruikmaakt. Het introduceren van het vlaggensysteem via een leerkracht lichamelijke opvoeding kan snel tot concrete resultaten leiden. *Peter Adriaenssens* bevestigt dat. Het vlaggensysteem is goed gekend en is ook internationaal gevalideerd. Het wordt in toenemende mate gebruikt.

Men verwacht echter al heel veel van het onderwijs. Veel hangt af van de persoonlijke vaardigheden van de leerkracht. Daarom acht de spreker de samenwerking met de leerkrachtenopleiding zo belangrijk.

Katrien SCHRYVERS,
voorzitter

Bert MOYAERS
verslaggever